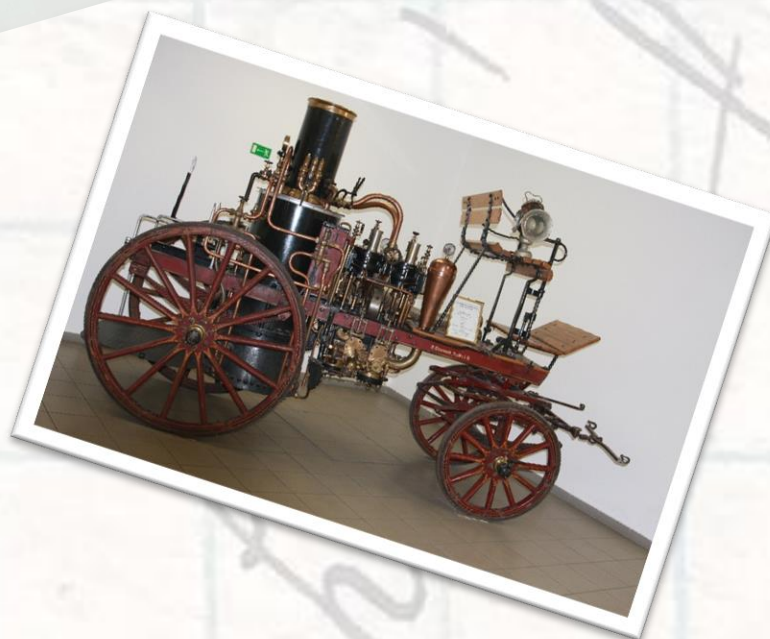
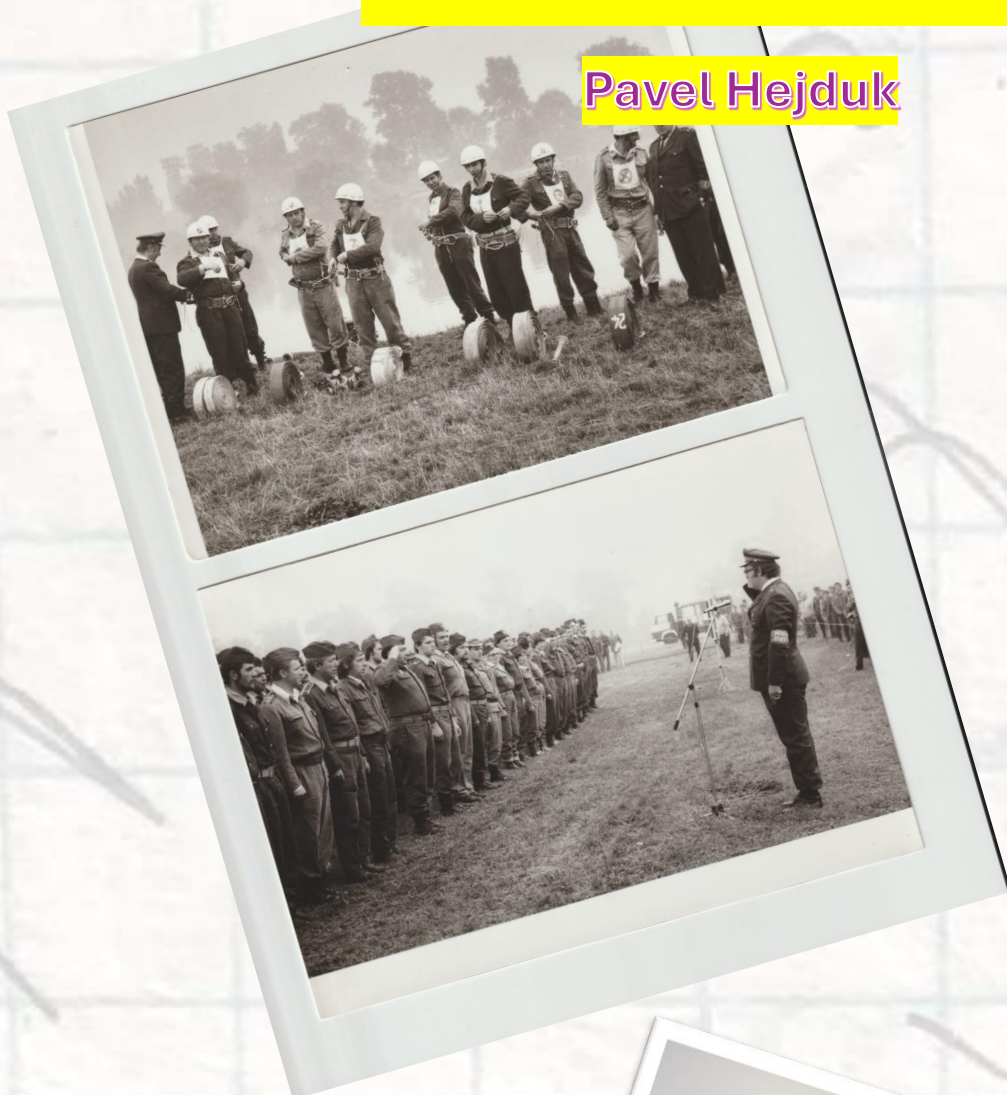

Manuál kronikáře

Pavel Hejduk

Obsah

Předmluva		3
Základní úvod do historie		4
Funkce kronikáře sboru		11
Základní otázky ke kronice		12
1) PROČ		12
2) KDO		12
3) CO		12
4) KDY		14
5) JAK		15
6) KOLIK		16
Přílohy ke kronice		19
Kde získat podklady		20
Jak dále s kronikou		24
Co se osvědčilo		25
S čím může pomoci ÚORHiM		27
Setkání a informace		27
Publikace pro kronikáře		28
Jak postupujeme v našem SDH		31
Volný bod k doplnění		34
Ocenění kronikáře		35
Slovo závěrem		36
Poděkování		36

Předmluva

Historií našeho sboru jsem se z velké míry začal zabírat relativně pozdě, teprve v polovině devadesátých let, kdy činnost našeho sboru začala být z velké části utlumena odchody členů a sbor nedělal mnoho vlastních aktivit.

Vycházel jsem hlavně z poznámek mého dědy, Oldřicha Hejduka, a částečně zápisů z kroniky města. Všechny materiály byly k dispozici v naší hasičské zbrojnici. Tu však v roce 2002 postihly záplavy a o všechn tento materiál náš sbor přišel. Po povodních (upřímně řečeno) jsem do toho už jít nechtěl. Ale později jsem si říkal, že vlastně celá práce, kterou jsme my a předchozí členové a členky našeho sboru odvedli, by nebyla nikde zaznamenána, nebyla by vidět. Suché záznamy v městské kronice nejsou až tak moc o činnosti, kterou sbor odvedl. Proto jsem se pustil do úkolu zmapovat historii sboru od jeho počátků až do současnosti. Při této práci jsem zjistil, že mnoho sborů je na tom stejně, případně vůbec žádné záznamy nemají nebo o ně přišly.

Připravil jsem tedy přednášky pro sbory v rámci okresu, jak by mohly postupovat při psaní kroniky a pátrat po své historii, případně vyjmenovat zdroje, kde by o svém sboru mohly najít záznamy. Tato publikace poskytuje ucelený souhrn a přehled z přednášek, dává k dispozici zkušenosti, které jsem získal při dohledávání historie sboru a možnost se z nich poučit. Rovněž může sloužit jako manuál, co by měla/mohla kronika sboru obsahovat a jak by se sbor měl své historii věnovat.

Věřím, že si někteří najdou čas a tato malá publikace jim v práci na historii sboru pomůže.

Mgr. Pavel Hejduk

Starosta a kronikář Sboru dobrovolných hasičů v Lovosicích

Základní úvod do historie

V tomto úvodu použiji trochu výkladu, který se netýká přímo historie hasičů. Je však dobré si připomenout, na jaké výrazy, případně vědy, můžete při pátrání po historii narazit. Tato část je volně zpracována z internetových podkladů, které jsem při hledání našel a doplněno z přednášek o historii, které jsem při svém nedostatečném vzdělání absolvoval. (omlouvám se přednášejícím, že jsem nebyl nejlepším studentem – pokud se jim tato malá publikace dostane do ruky)

Slovo **historie** pochází z řeckého slova *ιστορία*, latinsky *historia* a znamená přesně „to, co se stalo“. Ottův slovník naučný definuje historii jako *vědu o vývoji lidí, pokud osvědčují se bytostmi společenskými a mravními*.

Dnes chápeme dva významy slova historie:

- 1) reálný proces vývoje lidské společnosti,
- 2) vědecká disciplína popisující a interpretující (vykládající) vývoj lidské společnosti od počátků existence člověka na zemi až do současnosti.

Úlohou historie jako vědecké disciplíny je popisovat hospodářské, politické a sociální poměry, zkoumat dějiny techniky, vědy, kultury nebo umění, seznamovat s historií lidstva, rozšiřovat poznávání národních i světových dějin. Historická věda nám dokazuje, že dějiny nejsou pouhým nahodilým nakupením jednotlivých událostí, ale že tyto mají logiku, vnitřní řád a smysl. Vysvětlováním kdy, jak, za jakých podmínek a v jakém prostředí společnost vznikala by měla přispět k větší toleranci. Důležitým úkolem je odhalovat vztahy a souvislosti mezi jednotlivými událostmi, vysvětlovat, proč tomu tak bylo nebo je, a to na úrovni politické, sociální, společenské, ekonomické i kulturní.

Za zakladatele historie je považován řecký dějepisec Hérodotos, kterému také přezdíváme „otec dějepisu“.

Pramen

Obecně se pramen dá definovat jako zpracovaný materiál vztahující se k poznání lidské činnosti. Slovem „zpracovaný“ je myšlena chvíle, kdy je pramen poznán, popsán a připraven k vědeckému zkoumání. Prameny dělíme na několik typů, ty nejdůležitější jsou ale prameny hmotné, psané, obrazové a orální (ústně předávané).

Hmotné prameny – jsou z pevného materiálu, obvykle jsou to výsledky archeologických průzkumů. Zařazením pramenů do historie se potom zabývá samotná archeologie. Z pohledu hledání hasičské historie se může jednat např. o techniku, prapory, staré hasičské zbrojnice atp.

Psané prameny – výsledek psané lidské činnosti. Opět se dělí podle původu (na úřední materiál a osobní materiál). Od vzniku písma se jedná vlastně o nejpoužívanější typy pramenů. Z pohledu pátrání po historii je budete pravděpodobně využívat nejčastěji.

Orální prameny – jsou prameny velmi diskutabilní. Jelikož je lidská paměť slabá a každý si danou věc pamatuje trochu jinak, není samotný orální pramen bez ověření pramenem psaným nebo hmotným zcela důvěryhodný. Proto je lépe porovnávat orální prameny z více zdrojů nebo s jinými typy pramenů. Opět z pohledu hledání historie sboru se jedná o velmi cenný podklad – využití pamětníků ve sboru. Ale jak je psáno výše – každý si může věci pamatovat jinak, je dobré mít např. fotografie nebo články z novin a porovnávat, případně se doptat.

Vývoj pohledu na historii

V 19. století měla historie velkou autoritu (vzpomeňme například Františka Palackého), avšak 20. století se od historie odklání, a to hlavně kvůli světovým válkám a krizím, které způsobují v lidech pesimismus a nedůvěru. Dochází k rozkladu dosavadních morálních hodnot, a vzniká názor, že z dějin se nelze poučit, protože nemají žádný smysl. Výklad dějin se tak stal nástrojem ideologie, hrál v boji o moc (zneužívala se historie, měnila se). Nejnovější doba opět prožívá četné změny ve vztahu k historii, dochází ke zvyšování zájmu o její poznání.

Pomocné vědy historické

Pomocné vědy historické (někdy též PVH) vznikly na konci 17. století jako pomocné vědy při studiu starověkých a středověkých dějin (dnes používané i na novější dějiny). Jsou důležité pro oblast lidské činnosti. Patří sem obory: paleografie (nauka o písmu), diplomatika (nauka o listinách), heraldika (nauka o štítech), genealogie (nauka o rodech), numismatika (nauka o mincích), sfragistika (nauka o pečetích), chronologie (časová určení) a další. Pojem „pomocné“ je ale zavádějící. Jen těžko se dá totiž představit historická práce bez znalostí alespoň dvou stěžejních věd, a to paleografie a diplomatiky.

Výuka PVH je dnes rozšířena na všech významných univerzitách v ČR a ve světě. U nás se výuka poprvé objevila na Karlově Univerzitě v Praze v 19. století.

V tabulce uvádím přehled jednotlivých oborů, jak jsou definovány ve výuce. V tomto materiálu nebudu uvádět všechny vědy, ale krátce popíšu ty, které mají vztah k hasičské historii a můžete se s nimi setkat.

Věda	Předmět studia
Chronologie	čas
Genealogie	rodové vztahy
Heraldika	erby a znaky
Sfragistika	pečetě
Numismatika	mince a platidla
Kodikologie	knihy, rukopisy
Metrologie	míry a váhy
Paleografie	písmo
Diplomatika	listiny a písemnosti
Demografie	obyvatelstvo
Epigrafika	nápisy na kamenech či kovech
Faleristika	řády a vyznamenání
Filigranologie	papír
Statistika	společenské jevy
Vexilologie	vlajky a prapory

Chronologie (chronos = čas)

Chronologii dělíme na matematickou (astronomickou) a na historickou. Historická chronologie sleduje, jak byl měřen čas v různých dobách u různých národů. Chronologické údaje minulosti pak převádí na dnešní dataci. Naše chronologie je chronologie latinského křesťanství.

Ve starověkém Orientu se počítaly roky podle vlády panovníků, v antickém Řecku podle olympiád. První olympiáda byla v roce 776 před Kristem. Ve starověkém Římě se datovalo buď od údajného založení města (Ab urbe condita, 753 před Kristem) nebo podle vlády

konsulů (později císařů). V roce 525 bylo zavedeno datování od narození Ježíše Krista (vymyslel to mnich, ale narození Krista nebylo určeno přesně. Podle tohoto letopočtu by se měl Kristus totiž narodit asi 4 roky před Kristem = 4 roky před „naším letopočtem“). V Evropě se tento letopočet vžil v 8. – 9. století.

V roce 1582 byla provedena reforma, byl založen Gregoriánský kalendář (podle papeže Řehoře XIII.). Do té doby platil Juliánský kalendář z roku 46 před Kristem, který se však za uplynulá staletí odchýlil od přírodního kalendáře o 10 dnů. A tak jednoho dne bylo 4. října (1582), a druhého dne 15. října. V Čechách byl tento letopočet přijat již v roce 1584 (za vlády Rudolfa II.), postupně jej přijímala většina evropských zemí se západokřesťanskou orientací. V 19. století jej přijalo i Japonsko, v roce 1918 (po VŘSR) SSSR, v roce 1924 pak Řecko.

Pro hasiče u nás si naštěstí vystačíme se současným gregoriánským kalendářem.

Heraldika

Vlastní název heraldika se odvozuje od slova Herold (ceremoniář na dvoře, znalec erbů, štítonoš). Heraldika popisuje erby (znaky) zvláštní heraldickou řečí a historizuje je. Největší rozkvět heraldiky datujeme do středověku. Svůj vlastní znak mohl a může mít nejen rod nebo jednotlivec, ale i město, stát či společnost. Nejstarší erby nacházíme z období první poloviny 12. století, v Čechách zhruba o století později.

Vznik erbů se počítá do období křížových výprav do Svaté země, kdy se evropští rytíři potřebovali jednoduše od sebe odlišit. A proto jednoduchými tvary či barvami vyzdobili své štíty. Tyto štíty tvoří základ všech dalších erbů. Existuje několik základních typů erbů (štíťů), jako je francouzský (např. malý český znak), španělský nebo italský. Štít se dále zdobil přikryvadlem (fafrnochem), klenotem, točenicemi nebo mottem. Tyto všechny atributy se vztahovaly k danému rytíři či rodu, byly barevně sladěny.

Informace o pravidlech tvoření erbů je možno vyhledat na odborných stránkách Heraldika.net, případně se můžete více dozvědět i v Alerionu www.alerion.cz.

Znak sboru je používán na vlajkách, v korespondenci i tabulích sboru – označení zbrojnice, na autech atp.

Sfragistika

Sfragistika zkoumá pečetě (ty uzavírají písemnosti); ověřuje (zajišťuje) platnost a správnost písemností.

S tímto typem se setkáte spíše výjimečně. Pokud však na nějakou listinu s pečetí u vašeho sboru narazíte, je to něco, co má málo sborů. Jestliže budete mít listinu k dispozici a možnost jí ofotit, budu velmi rád, pokud mi fotografii s komentářem pošlete.

Kodikologie

Vlastní název kodikologie pochází od slova *codex* (středověká kniha). Věda se zabývá nejen studiem rukopisů neúřední povahy, zabývá se i jejich vlastnostmi. V určitém slova smyslu se dá mluvit o archeologii knihy. Jako vždy je věda propojena s dalšími disciplínami, jako je paleografie či v určité míře i diplomatika.

O neúřední materiál se jedná ve chvíli, kdy kniha není přímou součástí fondu, je uchovávána ve většinou sběratelských knihovnách a její obsah má literární nebo naučné cíle. Od středověku jsou centry shromažďování kodexů především kláštery, později univerzity. Mezi ty nejvýznamnější kláštery patřil především klášter Fulda v Hesensku, kde se nacházelo najednou přes 1000 knih. Takové středisko mělo i své skriptorium, kde se knihy množily opisováním. I výzkumem opisů (apopecii) se zabývá kodikologie – dochází například k porovnávání vydání a sledování původního díla (pecie). Knihy rozmnožovaly pro interní, ale i veřejné účely také univerzity.

V českých zemích se s neúředními písemnostmi setkáváme již v hlubokém středověku. Snad prvním takovým dílem může být považován Wolfenbüttelský kodex Gumpoldovy legendy (kolem roku 1000). Opisy vznikaly v benediktýnských klášterech (Břevnov), cisterciáckých (Plasy) nebo také u premonstrátů (Strahov). Možná obecně nejznámějším dílem je Codex gigas, jinak také Dáblova bible (původem z kláštera v Podlažicích).

Rukopisy dělíme podle několika kritérií:

- rukopisy k účelům liturgickým – kalendária, nekrologia, opisy Písma...
- rukopisy ke studijním účelům – různá skripta, opisy klasických knih...
- rukopisy k nestudijním účelům – deníky, paměti

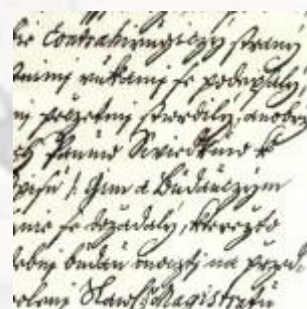
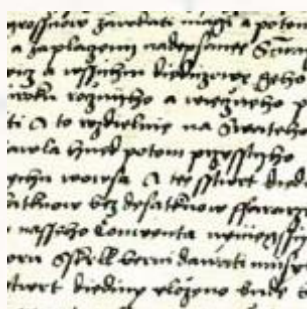
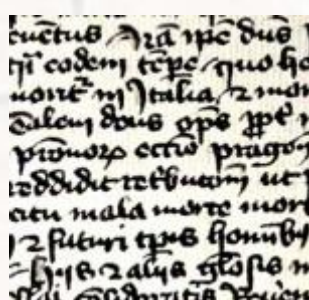
Při zkoumání historie sboru to ve většině případů budou deníky, paměti.

Paleografie

Tento bod je zajímavý a starší sbory (založené v 19. století) a ty, které měly i německé členy, případně byl kronikářem, tak na toto často narazí a bude obtížné zápisy přečíst. Ale jsou cesty a dá se tomu napomoci.

Původ názvu paleografie se odvozuje od slov *paleos* (starý) a *grafein* (psát). Termín paleografie vzniká ve Francii v 18. století, dnes používáme latinskou paleografii (píšeme latinkou). Latinku dělíme na MAJUSKULU, minuskulu a *kurzívu*. Cílem paleografie je správně číst a místně a časově určit písmo. Základem je srovnávání velkého množství materiálu uloženého v archivech. Mezi nutné znalosti patří způsob psaní, znalost, čím se psalo (vytesávání, vyrývání, brk, kovové perko) a na co se psalo (přírodní materiál nebo na umělý materiál = papyrus, papír,...).

Příklady původních zápisů:

V našich archivech se nejčastěji setkáváme s latinkou zapisovanou kromě klasického (nového) způsobu také kurentem či švabachem. Pro příklad uvádím tabulku porovnání abecedy v kurentu a švabachu.

	Kurentl - střední evropská písmo kurentl		Švabach - evropská písmo švabach	
	Hlasový	Měkký	Hlasový	Měkký
A	Ⓐ	ⓐ	Ⓐ	ⓐ
Ä	Ⓐ	ⓐ	Ⓐ	ⓐ
B	Ⓑ	ⓑ	Ⓑ	ⓑ
C	Ⓒ	ⓐ	Ⓒ	ⓐ
D	Ⓓ	ⓓ	Ⓓ	ⓓ
E	Ⓔ	ⓔ	Ⓔ	ⓔ
F	Ⓕ	ⓕ	Ⓕ	ⓕ
G	Ⓖ	ⓖ	Ⓖ	ⓖ
H	Ⓗ	ⓗ	Ⓗ	ⓗ
CH	Ⓖ	ⓗ	Ⓖ	ⓗ
I	Ⓘ	ⓔ	Ⓘ	ⓔ
J	Ⓙ	ⓔ	Ⓙ	ⓔ
K	Ⓚ	ⓑ	Ⓚ	ⓑ
L	Ⓛ	ⓐ	Ⓛ	ⓐ
M	Ⓜ	ⓓ	Ⓜ	ⓓ
N	Ⓝ	ⓓ	Ⓝ	ⓓ
O	Ⓞ	ⓐ	Ⓞ	ⓐ
Ö	Ⓞ	ⓐ	Ⓞ	ⓐ
P	Ⓟ	ⓑ	Ⓟ	ⓑ
Q	Ⓠ	ⓐ	Ⓠ	ⓐ
R	Ⓡ	ⓑ	Ⓡ	ⓑ
S	Ⓢ	ⓐ	Ⓢ	ⓐ
Š	Ⓢ	ⓐ	Ⓢ	ⓐ
T	Ⓣ	ⓐ	Ⓣ	ⓐ
U	Ⓤ	ⓐ	Ⓤ	ⓐ
Ü	Ⓤ	ⓐ	Ⓤ	ⓐ
V	Ⓥ	ⓐ	Ⓥ	ⓐ
W	Ⓦ	ⓐ	Ⓦ	ⓐ
X	Ⓧ	ⓐ	Ⓧ	ⓐ
Y	Ⓨ	ⓐ	Ⓨ	ⓐ
Z	Ⓩ	ⓐ	Ⓩ	ⓐ

Epigrafika

Epigrafika je nauka o nápisech tesaných do kamene či rytých do kovu. Její funkcí je správně interpretovat a zařadit nápisy na kamenech či v kovech, aby je bylo možno použít jako spolehlivého historického pramene. Epigrafika zkoumá jak jejich vnější podobu, formu, či způsob a místo nápisu, tak i jeho obsah. Výhodou této vědy je, že velké procento pramenů je stále na svém místě. Nápisů můžeme dělit na několik způsobů:

- podle umístění – budovy, kostely, jestli jsou samostatné nebo doprovází například plastiku
- podle způsobu zhotovení – rytí, řezání, odlévání, malba, škrabání do omítky (sgrafito)
- podle látky – kámen, dřevo, omítka

- podle obsahu – literární (různá hesla, motta) nebo historický (v podobě chronogramu)

Nejčastěji je pro účely tesaných nápisů používáno písmo kvadrátní kapitály.

Speciálním odvětvím epigrafiky je kampanologie, tedy nauka o nápisech na zvonech. Zde se dozvídáme totiž mnoho informací a pokud zvon nebyl zničen během nějaké války (roztaven na střelivo), jedná se o originál. Neobjevuje se zde pouze písmo (v podobě nějakého verše či části evangelia), nýbrž i často nějaký heraldický znak či jméno zadavatele, datum vytvoření atd. Podobně jako zvony se ale mohou za epigrafický pramen považovat i další odlité předměty.

Tento bod zmiňuji, protože některé sbory mohou mít uschovaný zvon z hasičské zvonice. I kdyby byl poškozený, rozhodně na něm můžete nalézt nějaký nápis – jak byl zvon pojmenován, případně komu byl zasvěcen, dárce zvonu, rok pořízení, kdo zvon vyrobil atp. Rovněž můžete mít sochu sv. Floriána nebo sv. Barbory, vytesaný znak do kamene na staré hasičárně atp.

Faleristika

Faleristika je nauka o řádech a vyznamenáních. Termín faleristika je odvozeno ze starořeckého slova phalera [falera], označující kovové ozdoby na přilbách válečníků a jejich koní, převzaté Římany ve tvaru phalerae [faleré] jako označení vojenských vyznamenání.

Pro nás má význam při úschově starých vyznamenání, řádů atp. Existuje i kniha, kterou napsal Oldřich Lukš – Hasičská vyznamenání Čech, Moravy a Slezska.

Vexilologie

Původ názvu vexilologie odvozujeme od latinského *vexillum* (vlajka). Vexilologie tedy je nauka o vlajkách a praporech. V Čechách působí od roku 1972 [Česká vexilologická společnost](#).

Stejně jako pro heraldiku, i pro vexilologii jsou historickým mezníkem křížové výpravy v letech 1096 – 1291. Od této doby se používaly vlajky a prapory v úzké souvislosti s erby.

Pro naše potřeby se týká především hasičských historických praporů. Nemusíme vědět vše, opět je možné se podívat na stránky Alerionu – www.alerion.cz. Také se můžete doptat na setkání historiků, kronikářů a sběratelů v Černovicích, případně v Asociaci Svátého Floriána. Fanoušci The Big Bang Theory prominou, že neuvádím Zábavné vlajky Sheldona Coopera.

Tolik tedy teoretický úvod. Existují knihy, které se přímo historií a úvodem do ní zabývají, ale pro naše účely tento krátký úvod stačí.

Funkce kronikáře sboru

Příručka funkcionáře sboru z roku 2019, která je volně ke stažení na webových stránkách www.dh.cz , k funkci kronikáře sboru uvádí :

Kronikář

Kronikářem sboru by měl být člen sboru, který se zajímá o historii sboru nebo o historii obecně.

- ✓ zachycuje život sboru v zápisech, které ve formě konceptů předkládá výboru sboru k projednání, a po projednání a schválení ve výboru je přepisuje do kroniky;
- ✓ do kroniky zapisuje pouze události, které se týkají činnosti sboru;
- ✓ kromě psaní do kroniky také shromažďuje všechny materiály, které dokumentují činnost sboru (např. fotografie, video záznamy, plakáty, novinové ústřížky atd.);
- ✓ podílí se na popularizaci historie sboru, společně s výborem pořádá pro členy i veřejnost akce s tematikou historie a muzejnictví;
- ✓ spolupracuje s kronikáři sborů ve svém okolí nebo v rámci okrsku či okresu s cílem doplnit a sjednotit informace o historii sboru a hasičského hnutí jako celku;

Informace si kronikář zpravidla opatřuje sám. Má však právo na to, aby mu výbor sboru průběžně poskytoval podklady (např. materiály z různých jednání a akcí, zápisy z jednání apod.).

Základní otázky ke kronice

V této části si projdeme otázky, které si ve sboru musíte projít, než se rozhodnete pro variantu kroniky. Již se nerozhodujete, jestli si kroniku povedete, ale jakou formou a jaké prostředky na svou kroniku vynaložíte.

PROČ byste si měli ve sboru vést kroniku?

Kronika je záznam historie sboru. Co se ve sboru událo, jaké významné události se staly, co měl sbor za techniku, počty členů, ocenění členů a sboru. Sleduje vývoj sboru v čase. Slouží k zachování tradic a jak se v různých dobách ustavily a případně měnily. **Je to paměť sboru.**

V kronice si zaznamenáte úspěchy sboru, účast na soutěžích, zásahy sboru a další akce (masopusty, dětské dny, sbírky, brigády...).

KDO vede kroniku?

Ideální volbou je, pokud členem výboru sboru je zvolený kronikář. Ten pak spolupracuje s výborem, se členy sboru, zúčastňuje se aktivit, spolupracuje s dalšími kronikáři ve sborech a s radou historie okresního sdružení. Rovněž spolupracuje s kronikářem obce, pro doplnění zápisů obecní kroniky.

Pokud sbor nechce nebo nemůže jmenovat přímo kronikáře, je další možností jednatel, velitel nebo pověřený člen sboru.

Případně, a to zvláště u menších obcí, je možnost spojit historii s obecní kronikou a kronikářem. Pak sice sbor přímo kroniku nemá, ale historie je zaznamenána v obecní kronice.

U dětských kolektivů doporučuji vlastní kroniku a zápisy provádět staršími dětmi. Vytvoří si pak ke kronice svůj vztah a časem možná mezi nimi najdete kronikáře sboru.

Nejhorší možností je, když se o kroniku nebo historii sboru nikdo nestará.

V Lovosicích máme spojení funkcí starosty a kronikáře. (Platí pro volební období již od roku 2014 do 2025.)

CO by měl obsahovat zápis v kronice?

V bodech s poznámkami si projdeme doporučený obsah zápisu v kronice. Body nejsou nařízením, jen doporučením, aby se na některé události nezapomenulo. Záleží na kronikáři a vedení sboru, do jak velkých podrobností se v zápisu do kroniky půjde.

V kronice by měl být rovněž uveden kronikář nebo ten, kdo kroniku vede a stará se o ní. Tento zápis by měl provést před svým prvním zápisem do kroniky. Je vhodné, aby uvedl své jméno, věk, jak se ke kronice dostal (např. zvolení na valné hromadě), případně vzdělání a zaměstnání. Vhodné je, aby alespoň v prvních zápisech se přidržel struktury svého předchůdce a až později upravil zápis dle nových požadavků nebo potřeb. Jedná se jen o návrh, doporučení, nikoliv nařízení.

Stručný úvod do roku

Čím byl rok pro sbor výjimečný, významný. Je možné shrnout i významná výročí nebo události ze života obce, společnosti, které chod sboru ovlivnily.

Souhrn z valné hromady

Zpráva starosty, velitele, hospodáře a dalších funkcionářů sboru. Zhodnocení roku, významná vystoupení nebo připomínky členů.

Technika sboru

Současný stav techniky, pořízení nové, prodej nebo darování nepoužívané nebo staré techniky. Pořízení nebo oprava historické techniky.

Sportovní činnost

Jakých soutěží se sbor, družstva, jednotlivci zúčastnili, jakých dosáhli výsledků. Největší sportovní úspěch v daném roce.

Zásahy

Počet zásahů (požár, havárie, technická pomoc atp.), seznam a krátký popis významných velkých zásahů, kterých se sbor zúčastnil. Lze doplnit pomoc při povodních, pandemiích. V případě JSDHO zmínit i v kronice obce.

Informace o dětském kolektivu a dorostu

Jak v roce pracovali, účast na soutěžích, aktivitách sboru, jak často se scházeli, kdo vedl děti a dorost.

Společenské aktivity a ostatní akce

Jedná se o plesy, sbírky, výstavy. Samostatně lze též informovat o výročí sboru nebo jiných sborů, pokud se jich sbor zúčastnil. Preventivní prohlídky v obci, podnicích.

Složení sboru

Při dohledávání informací o sboru se mnohdy nenajde počet členů. Je dobré uvést, kolik bylo mužů, žen, dětí, dorostenců, přispívajících nebo seniorů. Dále uvést zásahovou jednotku, pokud jí sbor má. V souladu s GDPR nelze do kroniky uvádět jména a data narození, včetně adres. Proto je dobré mít tyto informace vedené zvlášť a nechat si je jako jednu z příloh kroniky.

Udělená ocenění v daném roce

Rozhodně zaznamenat udělení titulu Zasloužilý hasič. To stojí za zvláštní zápis do kroniky. Zmínit, čím si jej zasloužil, kdy bylo předáno, kdo jej předával atp. U ostatních vyznamenání lze uvést jméno a ocenění, které bylo uděleno.

Nezapomínejte na své členy a aktualizujte si i centrální evidenci členů. Jak uvádím o pár řádků výše u složení sboru, mějte přehled ocenění členů zvlášť v příloze kroniky.

Složení výboru

Do kroniky si zaznamenávejte složení výboru sboru. Nezapomínejte na změny, pokud nastanou dříve než po volbách. Rovněž uvádějte i členy, kteří pracují na OSH, KSH, případně na ústředí, na jakých pozicích a co mají na starosti.

Nezapomeňte dát podobný (upravený) zápis i do kroniky obce!

Vedení dětské kroniky

Dětská kronika se liší v tom, že je více zaměřena na Plamínek a dětské kolektivy. Tato kronika v podstatě s dětmi roste – od Plamínku a přípravy až po dorost. Proto se budou zápisy v čase lišit – kdo je pořizuje, zaměření atp. U těchto kronik se již více spoléhá na digitalizaci a je vidět méně ručně psaných kronik.

Nicméně obsah zápisu bude zaměřen na sportovní činnost, výlety, zapojení do aktivit sboru, dětské tábory.

Uvádějte složení kolektivu, počet členů, vedoucí kolektivu. Stručný úvod do roku, čím byl výjimečný, změny v kolektivu atp.

KDY provádět zápis do kroniky?

Zápis do kroniky by se měl provádět pravidelně. Doporučujeme jedenkrát ročně, jako shrnutí uplynulého roku, s uvedením událostí, které ve sboru byly.

Je však také možné provádět častější zápis. Například čtvrtletně nebo při významných událostech. Těmi může být oslava výročí založení sboru (-5; -10; -100); významné ocenění sboru nebo člena (např. udělení Řádu sv. Floriána, Za mimořádné zásluhy nebo nejvyšší ocenění – titul Zasloužilý hasič).

Při udělení ocenění je vhodné zapsat, komu a proč bylo ocenění uděleno, kdy, kde a kdo jej předával.

Stejně je dobré postupovat při udělení medaile mimo ocenění týkající se přímo sboru, můžeme uvést medaili Za záchranu života nebo udělení jiného státního ocenění, případně ocenění ze zahraničí.

Jako mimořádné zápisy mohou být události, které se významně dotkly fungování sboru. Ať už jsou to povodně nebo jiné živelné katastrofy.

V kronice můžeme uvést i úmrtí člena, který byl dlouholetým aktivním členem, obdržel významná ocenění, byl dlouholetým funkcionářem sboru nebo významně chod a dění sboru ovlivňoval. Pokud budete uvádět data, vyžádejte si souhlas pozůstalých! (Zase to GDPR...)

Pokud má sbor vlastní ročenku, může provádět zápis do ročenky v podstatě na denní bázi, dle potřeby.

Při častějších zápisech však nezapomeňte na celkové shrnutí roku.

Pozor však na jednu věc. Pokud dopisujete historii sboru zpětně (např. jako u nás, kdy dopisují historii od roku 1937 do roku 1996), nejedná se již o kroniku!

JAK vést kroniku sboru?

V současné době se nám nabízejí dva odlišné způsoby vedení kroniky. V dalším textu si popíšeme oba, uvedeme výhody a nevýhody obou. Cílem není některý upřednostnit, neboť záleží na situaci každého sboru a jeho rozhodnutí.

Klasická, ručně psaná kronika

Jedná se o klasický způsob, který vytváří jedinečný (ale také jediný!) originál, na který může být sbor právem hrdý. Předpokladem je, že kronikář má výborný rukopis, zvládá pravidla pravopisu. Pokud máte ve sboru kreslíře nebo grafika, který pomůže s doplněním, zvýrazněním, bude kronika o to zajímavější. Rozsah kroniky bývá obvykle 100 – 400 listů, takže máte dlouhý přehled zpět. Vidíte změny ve vedení, každý kronikář má svůj rukopis, styl záznamu a vedení. Ve sboru při předávání kroniky dalšímu kronikáři, předáváte něco skutečného, co je svázáno se sborem a předchůdci.

Tento způsob však má i svoje nevýhody, na které nesmíte při rozhodování zapomenout.

Máte jediný originál a v případě jeho poškození nebo ztráty přicházíte o historii sboru. Musíte dbát na správné uložení kroniky. Při nevhodném uložení se kronika může poškodit nebo zničit. Pokud nepoužijete kvalitní pero, inkoust nebo roller, dojde k vyblednutí inkoustu a záznam je pak téměř nečitelný. Doplnění zápisu nebo oprava je „nehezka“, nepřehlédnutelná. Zapůjčení kroniky ke studiu nebo k nahlédnutí je úkol hodný Sysifa. Sborny nejsou většinou k zapůjčení kroniky ochotné.

Řešením pak je skenování kroniky a převod do digitální podoby, kterou pak může sbor poskytnout ke studiu. I zde pozor – na webu kroniku hned nezveřejňujte. Prodiskutujte nejprve ve sboru a poradte se ÚOR HiM, CHH s archivářkou, případně s OSH.

Každý kronikář si své záznamy hlídá a časem považuje kroniku za svou. Je to těžké, ale je potřeba říci, že i když se o kroniku stará, píše a zaznamenává události, **kronika je majetkem sboru.**

Kronikář se o historii stará a předává záznamy dále. Často se stává, že kronika zůstane u někoho doma a časem je zapomenuta. Později může nastat, že skončí v lepším případě v antikvariátu, v horším na nějakém smetišti. Tak většinou sbory přicházejí o svou historii.

Kronika vedená elektronicky

Jedná se o nejnovější způsob, který má své výhody a poskytuje možnosti, které klasický způsob ručně psané kroniky neumožňuje. Mezi výhody patří možnost vytvoření šablony, ve které jsou pak vedeny záznamy. Je zde možnost volby písma, formátu záznamu, zarovnání textů. Rovněž je zde výhoda kontroly pravopisu a oprava chyb. Další velkou výhodou je vkládání obrázků a fotografií do textu kroniky, včetně popisů a doplňujících informací.

Velkým pozitivem je možnost zapůjčení / zaslání ke studiu, lepší dostupnost pro členy a pro náhled do kroniky. I zde pozor – na webu kroniku hned nezveřejňujte. Prodiskutujte nejprve ve sboru a poraďte se ÚOR HiM, případně s OSH.

Nemůžeme mluvit jen o pozitivěch, má i své nevýhody, na které nesmíte při rozhodování zapomenout.

Mezi nevýhody patří možnost manipulace s údaji a událostmi. U ručně psané kroniky je toto velmi obtížné, spíše téměř neproveditelné. V elektronické formě je tato manipulace nesrovnatelně větší. Velkým nebezpečím je i nevratné zničení dat – ať již neúmyslným smazáním nebo zavirováním počítače, případně fyzickým zničením.

Je třeba zmínit, že pro elektronické vedení kroniky potřebujete vybavení, programy, zálohování dat a nutné update a upgrade.

Stejně jako u ručně psané kroniky je i zde třeba být pečliví a systematictí. I když máte více možností, jak zápis a jeho doplnění řešit.

Nevím, zda zahrnout mezi výhody nebo nevýhody, ale u této formy je větší sklon pro „ukecanost“. Je jednodušší a rychlejší napsat text do počítače než jej přepisovat v ruce.

KOLIK nás bude vedení kroniky stát?

Ručně psaná kronika

Náklady na pořízení kroniky jsou jednorázové. Kronika nám vydrží nějakou dobu a další náklady nejsou příliš vysoké.

Můžeme si zakoupit již svázanou kroniku (výrazně levnější) a znak sboru a další si do kroniky namalovat. Druhým případem je nechat si svázat volné listy, natisknout si obal

kroniky, případně i hřbet. Znak a úvodní list může být již připraven a přidán ke svázání. V každém případě se jedná o náklad do 1,500 Kč (podle vašich požadavků).

Dalšími náklady je pořízení pera nebo rolleru, kde se můžeme pohybovat v ceně mezi 100 – 1,500 korun.

Musíme počítat i se skenováním kroniky. Doporučujeme udělat alespoň jedenkrát za pět let. Tím dáte možnost ke studiu a náhled na kroniku. Můžete samozřejmě i častěji. Kvalitní sken je od 100 – 2,000 Kč, podle rozsahu. Můžete se samozřejmě domluvit i s CHH Příbyslav nebo ÚOR HiM, aby s tímto pomohly.

Náklady na pero, inkoust nebo roller se budou v čase opakovat, nejsou však velkým nákladem. Stejně tak sken, pokud jej budete dělat s rozumným rozestupem, náklady budou nižší, než jednorázově velké množství.

Pozor však na extrém – je možné si pořídit velmi kvalitní pero v řádu desítek tisíc korun. Je to krásná věc a hezká investice, ale tyto finance lze užít lépe. Stejně je to u kroniky – pokud si necháte svázat kroniku s vloženým ručním papírem, jste s financemi v jiných řádech.

Elektronicky vedená kronika

I když je pro vedení kroniky použit počítač nebo notebook kronikáře a mnoho členů si myslí, že je to „zadarmo“, není tomu tak. Vezmeme si běžný notebook, aplikace Windows, Microsoft, Photoshop a antivirové a bezpečnostní programy.

A najednou zjišťujeme, že se dostáváme k částce cca 10,000 – 15,000 Kč za notebook. Nepředpokládám, že budeme chtít každý rok nový model, je dobré vyměnit HW jednou za pět až šest let. Dále je třeba počítat se SW. Dnes již ve většině případů nedostanete licenci a upgrade dle vlastního výběru, ale platíte roční licenci (např. Microsoft 365). K tomu programy pro zpracování fotografií a security. Jste pak u roční částky cca 4,000 Kč.

U takto vedené kroniky počítejte se zálohou dat. Můžete využít buď úložiště v cloudu (např. společně s Microsoft 365) nebo si pořídit externí disk. Náklady jsou v řádu stovek korun.

Po nějaké době pak počítejte s tiskem a svázáním kroniky. Bude se jednat o náklad do 1,500 Kč. Bude záležet jen na vás, jak často si kroniku necháte vytisknout a svázat. Doporučuji po pěti letech, ideálně k výročí založení sboru.

Záleží na tom, jak k těmto nákladům sbor přistoupí. Většinou tuto práci kronikář dělá, protože jej zajímá a počítač a programy dá sboru k dispozici zdarma. Pokud však sbor bude poptávat podobné služby, není to „jen“ práce při shánění podkladů a zpracování, ale i tyto náklady, které mohou být vyčísleny.

Je také třeba myslet na update zálohovaných dat. Určitě po delší době nemusí být data v nových verzích SW čitelná, může se vám rozbít formát stránek atp.

Pokud přijdete o data nebo budou poškozena, jejich obnova bude také něco stát.

Dále zmíním položku, kterou v účetních výkazech nenaleznete. To neznamena, že jí máme dostatek nebo s ní můžeme plýtvat. Často není vidět, ale máme jí jen velmi omezené množství.

ČAS, který kronice věnujeme.

Ručně psaná kronika je časově náročnější. Ať již se jedná o setřídění podkladů nebo příprava do jednoho textu. Když máte text připravený, následuje kontrola, kde opět projdete správné seřazení podkladů a textu.

Potom by měl text zkontrolovat někdo další. Víc očí víc vidí. Když procházíte text několikrát, můžete spíše více věcí přehlédnout. Po tomto druhém čtení teprve dojde na vlastní zápis do kroniky.

I tomu musíte věnovat čas a být pečliví. Nechcete přepisovat, škrtat nebo udělat větší chybu.

Z mých zkušeností, pokud vše děláte pečlivě a máte podklady sebrané v průběhu celého roku, tak vám jeden rok v kronice zabere v průměru 40 hodin času.

Elektronicky vedená kronika má výhodu v doplňování informací, zápisu dat průběžně. Podklady je pak jednodušší setřídít, provést kontrolu údajů a pravopisu.

Další výhodou je možnost vytvoření šablony, podle které pak na základní údaje nezapomenete a jen aktualizujete podle skutečného stavu (např. počet členů sboru, pravidelné akce, členové výboru atp.). Rovněž vkládání fotografií do textu kroniku ozvláštň.

I když obecně je elektronická kronika „ukecanější“, je jednodušší pro vlastní vytvoření finálního zápisu a opravy textu. U této formy však rovněž platí, že je třeba mít kvalitní přípravu a kontrolu dalším členem.

Reálný čas u této varianty z mých zkušeností je 35 hodin. Vycházím však z údajů, které jsem získal při dohledávání starších podkladů k historii našeho sboru.

Udělejte si rozhodnutí o formě kroniky. Každé řešení má své výhody a nevýhody. Vyberte si to, které vám bude vyhovovat. Po uplynutí nějaké doby můžete vždy zvážit, zda vám vybraná varianta vyhovuje a případně provést změnu.

NEJHORŠÍ KRONIKA, KTEROU SBOR MŮŽE MÍT, JE TA, KTEROU NEMÁ!

Přílohy ke kronice

Ke každé kronice je dobré mít přílohy, aby se nejednalo jen o text popisující události uplynulého roku. U starších kronik (a vidím to i u současných, které si sbory vedou) se často vkládaly přímo do textu v kronice. Nejedná se o správný postup, což dokazují rozložené hřbety knihy, různě se odlepující dokumenty nebo přiřité sponkami, odlepené fotografie bez popisu atp. Takové materiály patří do příloh, které by měly tvořit součást každé kroniky.

Přílohy mohou být nejrůznějšího typu. V současné době jsou velmi běžné fotografie. Méně se setkáváme (což je chyba) s novinovými výstřihy s texty vážícími se na popisované události (případně celé noviny s články o dění ve sboru). Dále různé pozvánky na akce sboru, zajímavá korespondence kronikáře s pamětníky, zasloužilými hasiči. Rovněž různé propagační a informační tištěné materiály o sboru, případně okolních sborech a dění v okrese. V kronice mohou být i nosiče dat - ideálně externí disky - s obrazovými a zvukovými záznamy. Součástí příloh může být i elektronická podoba kroniky.

Přílohy mají smysl, pokud na ně v textu odkážete. Pro pozdější čtení je dobré, aby se o těchto doplňcích vědělo. Tomu pomohou odkazy, které jsou napsané přímo v textu kroniky, kde se uvádějí stránky a označení příloh, které se k textu váží. Doporučuji, abyste každý rok zakončili soupisem těchto příloh, případně i odkazy na webové stránky. Záleží na podmínkách, schopnostech kronikáře a časových možnostech.

Výhodou digitální verze kroniky je možnost vkládat přílohy přímo do textu. Sám si myslím, že právě taková podoba kroniky bude v příštích letech ve sborech nejčastější. Přílohy (hlavně fotografie a připravené pozvánky, případně materiál stažený v elektronické podobě) jsou vloženy přímo a na správném místě a tím ožíví a doplní text. Myslím si, že v budoucnu je toto řešení příloh a psaného textu perspektivní, ale vyžaduje v digitální úpravě zabezpečení proti možnosti manipulace s textem a jeho dodatečnými změnami a úpravami – viz způsob vedení kroniky. I tak vám fyzicky zůstanou novinové výstřihy, celé noviny, materiály z oslav, vlaječky, vyznamenání a ocenění.

Poznámka : I když zde vidím perspektivu v digitální podobě a její možnosti, ve sboru jsem u současných záznamů konzervativní a jsme u ručně psané kroniky. Historie sboru však je již v digitální podobě. Skutečně záleží na vás a vašem sboru, jak se rozhodnete.

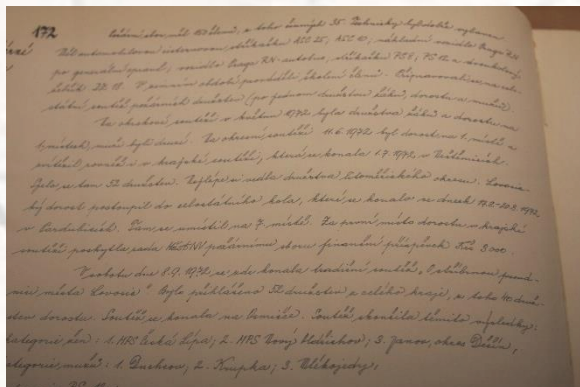
Kde získat podklady

Možností, kde získat podklady, je více a uvádím je zde téměř všechny. Rozdělím je do skupin, podle toho, kde je nejpravděpodobnější, že se k nějakému záznamu nebo informaci dostanete. Uvádím údaje ve vztahu ke sborům v okrese Litoměřice, v jiných stačí zaměnit příslušný archiv. V okresech působily i jiné župy, to je třeba vzít také do úvahy při hledání jejich případných věstníků. Ne všechny župy je vydávaly.

1) Nejpravděpodobnější a nejjistější

- Kronika obce, města;
- Státní okresní archiv v Lovosicích, Litoměřicích;
- CHH Přibyslav a jeho archiv;

Hledání vám zabere čas. Musíte počítat s procházením celé řady dokumentů, pročítáním kronik, publikací, kde je o vašem sboru zmínka. Při dohledávání počítejte řádově spíše s týdny.

Pro příklad – záznam z kroniky města Lovosice z roku 1972 o hasičích / požárnících

2) Doporučené

- Roudnická župa (Podřipská, Michálkova, číslo 38) a župní věstník;
- Hazmburská župa číslo 85 a župní věstník „Vpřed“;
- Třebenická župa (Paříkova, číslo 133) a župní věstník „Vpřed“;
- Místní, okresní nebo krajský tisk – např. Litoměřické listy, Proud, Průboj (z dřívějších), Litoměřický deník, Lovosický dnešek a další místní listy (současné);
- Hasičské časopisy – Hasičské rozhledy, Český hasič, Ochrana hasičská, Hasičské proslovy, Požární ochrana, Hasičské noviny, Hasičské čtení;

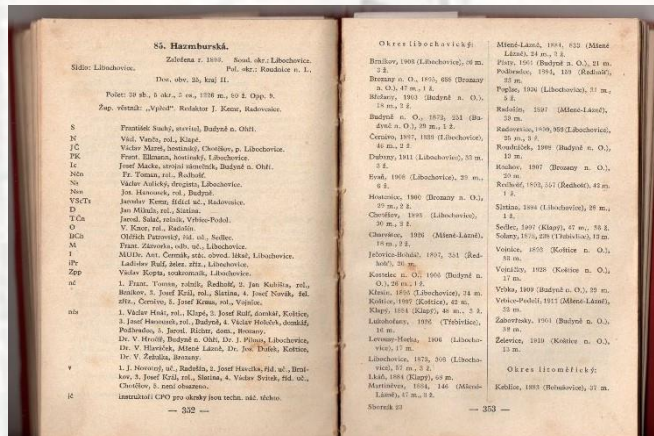
I když si najdete, že župa má svůj věstník, ještě vyhráno nemáte. Ve věstnících neexistuje souhrnný obsah (alespoň u čísel, která jsem měl k dispozici), takže budete muset čísla projít. Ale jsou cenným zdrojem informací a odkazů, kde ještě můžete hledat.

Totéž se týká hasičských novin, časopisů. Zkuste se zaměřit na ročníky, kdy váš sbor slavil nějaké výročí, případně víte, že si pořídil novou techniku. Rovněž pokud víte např. o velkém požáru nebo povodni, i tam může být zmínka, zda váš sbor zasahoval, kdo velel atp.

3) Podívejte se

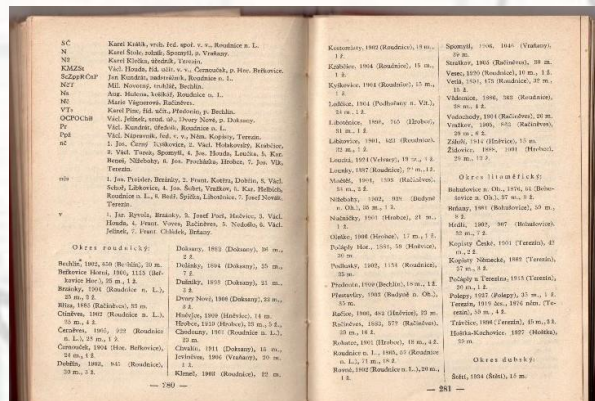
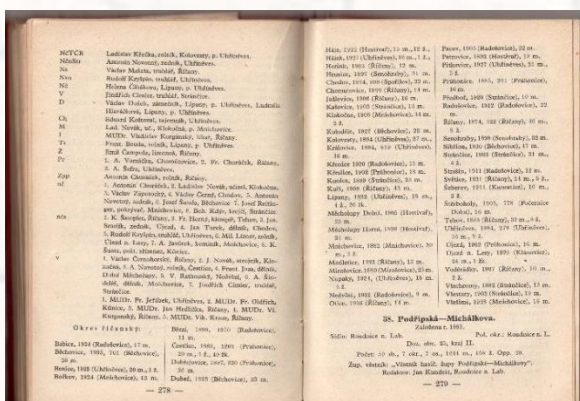
- Josef Macháček, Karel Marek – Almanach českého dobrovolného hasičstva (rok 1931);
- Almanach dobrovolného hasičstva sdruženého v České zemské hasičské jednotě;
- Maxmilián Čermák – Český hasič;
- Sborník České zemské hasičské jednoty – vycházel každý rok, k nahlédnutí v archivu v Lovosicích;

Sborník České zemské hasičské jednoty vám pomůže při zjištění, kolik měl daný sbor členů v příslušném roce, dále do které župy patřil. Rovněž zjistíte, zda některý člen pracoval ve výboru župy, zda měla župa svůj věstník, jak se jmenoval. Almanachy jsou také výbornou studnicí informací.

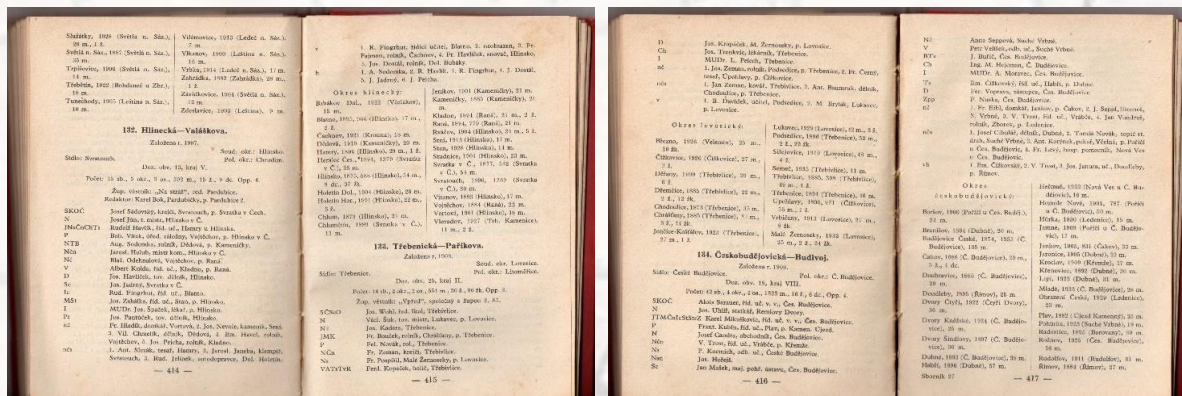

Sborník z roku 1908

Sborník z roku 1937, župa Hazmburská

Sborník z roku 1937, župa Podřipská

Sborník z roku 1937, župa Třebeňická

4) Možná nic, možná poklad

- Deset let hasičského spolčování v Království Českém (III. kniha, Chrudim 1889);
- Jan Staněk - Stručný přehled faktů, dokumentů a událostí ve vztahu k historii požární ochrany v českých zemích;
- Reginald Czermack – Zehn Jahre Feuerwehr-Verbandswesen in Böhmen (Teplitz 1888);
- Franz Focke – Aus dem ältesten Geschicht-Gebiete Deutsch-Böhmens (Band I. – III.; Königswald 1879 – 1889);
- Zoltán Szaszo - Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích;
- Internet, antikvariáty, hasičská muzea;

Knih k hasičům je samozřejmě mnohem více. Ty, které jsou zde uvedeny, mají základní informační hodnotu pro další pátrání a orientaci. Kniha Czermacka a Fockeho jsou důležité pro sbory, kde byl původně (nebo společně s českým) německý sbor. U našeho okresu se jedná o dobrý podklad. Sbory, které byly ve vnitrozemí a neměly německé občany nebo jen minimálně, tam mnoho relevantních informací ke svému sboru nenaleznou.

Internet a antikvariáty – zde se dá nalézt zajímavý materiál. Ale dnes jsou ceny knih a podkladů daleko vyšší, než třeba před deseti lety. I tak stojí zvážit, zda si některou knihu nepořídíte. Je dobré sledovat tyto stránky, může se zde vyskytnout i nabídka kroniky nebo knihy zápisů sboru. I když byste zájem neměli, dejte vědět do sboru, o který se jedná. Případně na radu historie na OSH.

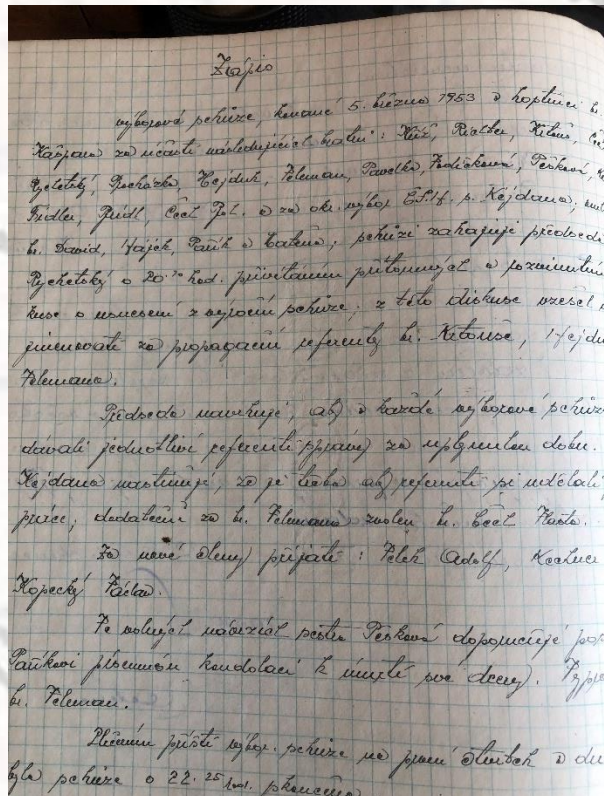
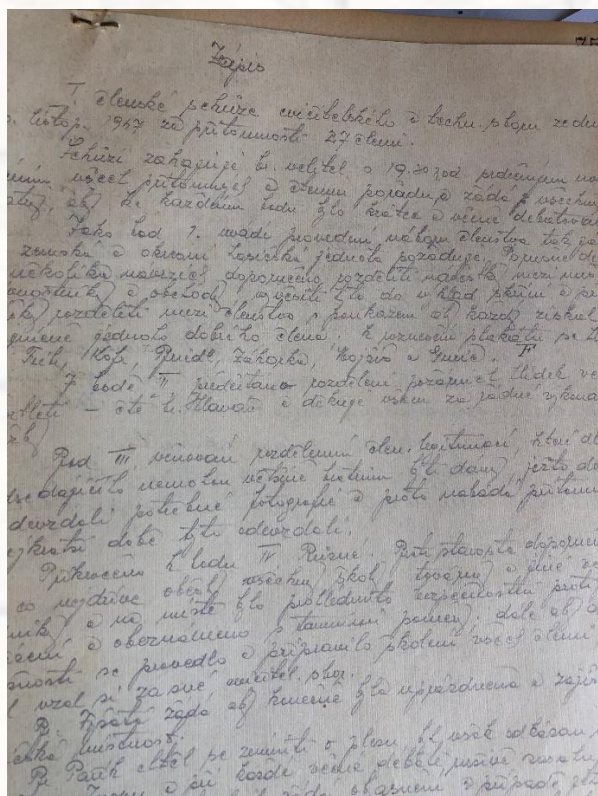
Hasičská muzea – výhoda je, že mají přehled o svých materiálech. Zkuste nejprve ta blízko vás, později zkuste napsat nebo se podívat i jina.

5) Studnice informací

- Zápisy z jednání výboru;
- Zápisy z valných hromad;
- Nejdůležitější zdroj – pamětníci ve sboru!

To nejlepší nakonec. Ve sboru byste měli mít dvě základní informace – zápisy z jednání výboru sboru a zápisy z valných hromad. Určitě přednášel svou zprávu starosta sboru, velitel, hospodář a revizor sboru. Pokud má sbor dětské kolektivy, tak určitě vedoucí mládeže. Toto jsou základní informace, které byste měli za každý rok mít, včetně hlášení o činnosti odeslané na okresní sdružení. Můžete (a měli byste) je využít pro přípravu zápisu do kroniky, případně ke zpracování historie sboru.

Nejdůležitějším zdrojem jsou pamětníci ve sboru! Určitě vám dají mnoho informací, někteří budou mít doma fotografie, možná i nějakou dokumentaci. Nebojte se jich zeptat! Pozvěte je třeba na krátké setkání a zkuste je vyzpovídat. Můžete získat další informace a odkazy na další osoby, které se historií sboru dříve zabývali, případně byli členy výboru sboru. Pokud víte, že někteří byli členy sboru, ale již nežijí, zkuste se zeptat pozůstalých, zda po nich nezůstaly nějaké poznámky nebo věci, které se vztahují k historii sboru. Jak řekl J.A. Komenský – „Svěřovat věci pouhé paměti znamená zapisovat je do větru, neboť naše paměť je prchavá.“ Když po čase ve sboru pátráte po připomenutí nějaké události, výročí, udělení ocenění a nemáte k tomu žádný záznam, můžete se spolehnout jen na paměť účastníků. A mnohdy docházíte k různým pohledům na stejnou událost, protože každý si ji pamatuje jinak.

Příklady zápisů ze schůzí SDH Lovosice, rok 1947 a 1953

Jak dále s kronikou

Tento bod by vám měl pomoci při rozhodování, jak naložit s kronikou.

Nejprve **ručně psaná** kronika. Po čase určitě zaplníte všechny stránky svou historií a událostmi, kterými váš sbor prošel. Pak nastává okamžik, kdy se rozhodujete, co s kronikou dále. Nabízí se několik možností.

- 1) Ta nejpravděpodobnější je, že si **kroniku ponecháte ve sboru**. Nezapomeňte však na správné uložení kroniky, aby nedošlo k jejímu poškození nebo znehodnocení zápisů. Kronika by měla být uložena na suchém místě, v deskách, aby nebyla vystavena přímému světlu. Pokud bude uložena u kronikáře, starosty nebo jiného člena, poříďte o tom záznam, ať později nedochází k problémům při hledání nebo jiným komplikacím. Zajistěte si i digitalizaci kroniky. Pokud si jí bude chtít někdo půjčit ke studiu, k nahlédnutí, i o tom si vedte záznamy. Nezapomeňte připojit i přílohy ke kronice, které jste shromáždili.
- 2) **Uložení kroniky do archivu**. U této možnosti se nabízí varianta uložení do Centra hasičského hnutí v Příbyslavi (v zásadě – hasiči hasičům). Výhoda je, že se o kroniku postarají a zůstane tam uložena. Zajistí digitalizaci pro případné bádání. Další možností je okresní archiv v Lovosicích / Litoměřicích. I zde jí bude věnována péče a bude k nahlédnutí. Upozorňuji, že pokud zvolíte tuto cestu, tak kroniku z archivu již nedostanete zpět. Je však možné (podle konzultace s archivem v Lovosicích) zapůjčení pro vystavení kroniky za splnění určitých podmínek. Cesta archivu má výhodu v digitalizaci, možném zhotovení faksimilie a zajištění vhodných podmínek archivace.
- 3) **Cesta OSH**. Ve spolupráci s OSH a sbory se snažíme zachovat co nejvíce záznamů z činnosti našich sborů. Pokud byste chtěli uložit kroniku nebo historické záznamy, můžeme s tím pomoci. Kronika by byla uložena a sbor by mohl kdykoliv požádat o její vrácení nebo na ukázkou např. při výročí sboru.

Kronika v **digitální podobě** – i zde by byla chyba spoléhat na to, že je uložena v počítači kronikáře. Pravidelně zálohujte data a alespoň jednou za rok kompletní kopii uložte na jiná místa. Může se jednat o externí disky, uložení na cloudová úložiště a opět případně na jiný počítač. I zde se můžete domluvit s OSH, kde ve spolupráci s vámi můžeme zajistit uložení kopie.

Co se osvědčilo

Jedná se o doporučení, můžete samozřejmě upravit podle svých možností a zkušeností.

Je třeba postupovat pečlivě a pravidelně. Alespoň jednou za měsíc si запиšte poznámky o událostech ve sboru, přidejte i jména osob, které akci zajišťovali nebo se jí zúčastnili (členové sboru, představitelé obce). Přidejte k tomu dvě nebo tři fotografie. U fotografie nezapomeňte uvést, kdy a kde byla pořízena, při jaké příležitosti a kdo je na fotografii.

Zapište si poznámky po každé akci (ples, den dětí, čarodějnice), kterou sbor organizuje. Pořizujte si výstřižky o činnosti sboru (např. Hasičské noviny, místní nebo krajské noviny), stáhněte si články z internetu, pokud jsou zveřejněny (nechte si i odkaz na stránky). Snažte se o svém sboru napsat jednou nebo dvakrát ročně článek do místních novin, v případě výročí sboru i do Hasičských novin.

Spolupracujte s kronikářem obce, města, můžete získat další zajímavé informace. Počátkem roku při zápisu do své kroniky dejte podklad pro zápis i do obecní kroniky. Nemusí být tak obsáhlý, jako ve vaší kronice, ale hlavní body a aktivity vašeho sboru (např. účast při povodních, oslavy výročí sboru, změna ve vedení sboru atp.).

V lednu nebo v únoru po valné hromadě si udělejte čas na setřídění podkladů. Připravte zápis do kroniky. Nechte jej chvíli „uležet“ a po týdnu, dvou jej zkontrolujte. Lépe tak odhalíte chyby, které jste mohli udělat. Před tím, než provedete finální zápis, nechte jej zkontrolovat / prohlédnout někomu dalšímu, doporučuji starostu nebo velitele. Až budete mít hotovo, můžete provést zápis do kroniky.

Navštivte blízka hasičská muzea (např. Krupka, Nový Oldřichov – myšleno k okresu Litoměřice) a poříďte si fotografie, poznamenejte možné kontakty. Neočekávejte, že narazíte na konkrétní věc o vašem sboru, ale může vám návštěva pomoci k určitému nadhledu. Rozhodně se zastavte v CHH Přibyslav, kde je velký archiv a můžete najít nějaký podklad i k vašemu sboru. Domluvte si předem schůzku a určitě vám pomohou najít a připraví vám materiály ke studiu a nahlédnutí. Jsou velmi vstřícní a ochotní.

A několik bodů pro zapamatování :

- Neřidte se pravidlem „Co můžeš udělat dnes, počká do zítřka“;
 - o Většinou zítra nevíte, co jste dnes mysleli.
- Když nevíte, zeptejte se;
 - o Nikdo neví vše a třeba najdete dobrý zdroj pro vaši historii.
- Nechtějte udělat vše najednou;
 - o Historie sboru je dlouhá a budete jí věnovat řadu dní, týdnů a měsíců.
Nejedná se o jednorázovou záležitost na hodinu.
- Čím více poznámek, tím lépe;

- Pište si poznámky. Raději více podkladů, než žádné a spoléhat se jen na to, že si událost „určitě zapamatujete, to je jasný“. Až je použijete a zpracujete, vyhodit je můžete vždycky...
- Nemějte věci na více místech;
 - Čím více míst, tím více zmatků. Můžete zapomenout na nějakou událost, poznámku. Buďte systematictí.
- Informace k vám nespahnou, hledejte je!
 - Informace se dají najít „ze židle“ – na internetu, on line v knihovnách atp. Ale ty jsou jen již zaznamenané a možná jste je tam dali sami. Prohledejte archivy, jděte za pamětníky, procházejte kroniky, zkuste okolní sbory atp.
- Začněte dneškem a pokračujte do historie. Vše neobjevíte naráz.

S čím může pomoci ÚORHiM

Ústřední odborná rada historie a muzejnictví může sborům pomoci v mnoha oblastech. Zde uvádíme přehled, který je na webu dobrovolných hasičů. Pokud budete radu kontaktovat, pomůže vám radou nebo i jinou podporou.

- ✓ Vytvoření prezentace na webu nebo sociálních sítích;
- ✓ Tvorba publikací a propagačních materiálů;
- ✓ Focení exponátů pro prezentační účely;
- ✓ Weby, podcasty, zpracování prezentačních videí;
- ✓ Digitalizace a zpracování dokumentů;
- ✓ Rada může poskytnout potřebné technické vybavení.

Kontakty jsou na webu www.dh.cz.

Setkání a informace

Probíhá řada setkání, na kterých se můžete zeptat a setkat se zájemci o hasičskou historii. Řada z nich je otevřená a stačí se jen přihlásit. Na těchto setkáních získáte kontakty, můžete dostat dobrou radu, odkaz nebo dokonce i poznámky, o kterých jste netušili. Rozhodně stojí za to navštívit Hasičské slavnosti v Litoměřicích. Projděte si stánky, kde jsou sbory a mají publikace k historii. Zvláště pokud jsou z blízkého okolí. Dále jsou vystavovány i historické dokumenty, získejte jejich názvy a zkuste se po nich rozhlédnout v archivech atp.

Dalším vhodným místem je Setkání hasičských historiků, kronikářů a sběratelů v Černovicích. Jedná se o velké setkání, kde rovněž můžete získat dobré rady nebo odkazy na možné zdroje informací.

Také schůzky ředitelů hasičských muzeí vám mohou pomoci s nápovědou a hledáním.

Potkejte se také s archivářkou a knihovnicí v Centru hasičského hnutí v Příbyslavi. Rozhodně stojí za to strávit tam nějaký čas v badatelně a projít si záznamy k vašemu sboru.

Pro kronikáře a historiky v okrese Litoměřice rovněž pořádáme každý rok setkání, kde se mohou zeptat, poradit a případně si prohlédnout starší záznamy z historie.

Publikace pro kronikáře

Existuje mnoho knih, které se věnují historii a kronikám. Dovolím si uvést knihy, které vám mohou pomoci.

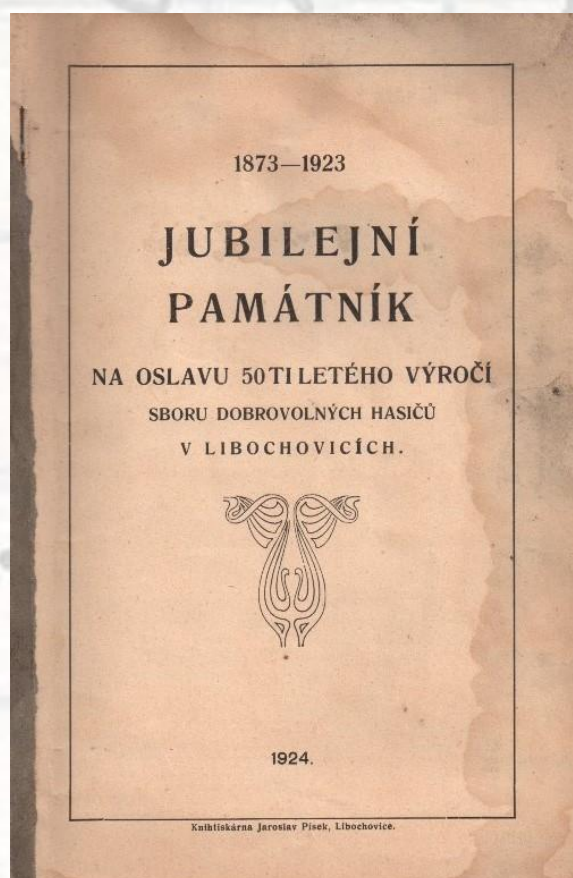
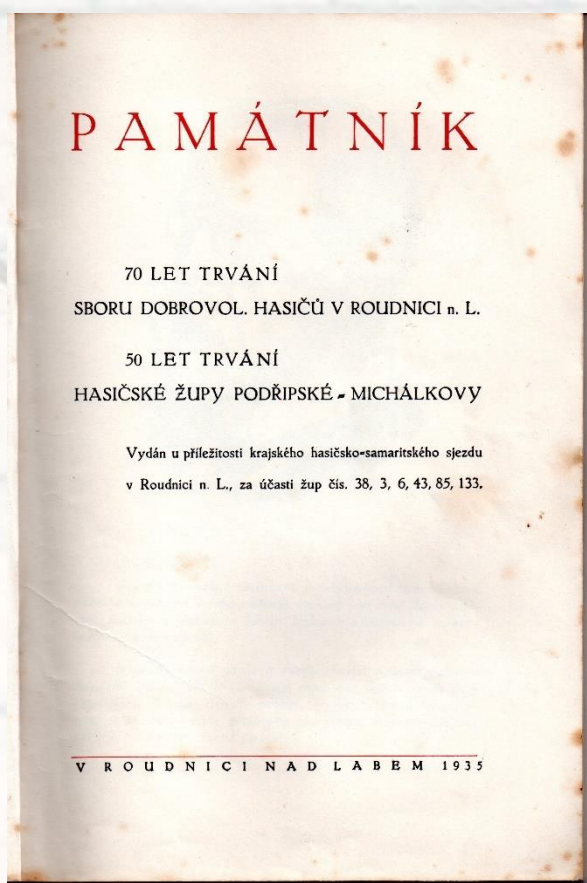
Petra MYSLÍNOVÁ CEJPKOVÁ – Kronika – základní minimum hasičského kronikáře – můžeme zprostředkovat předání v elektronické formě

Tomáš HROMÁDKA – Kroniky 21. století

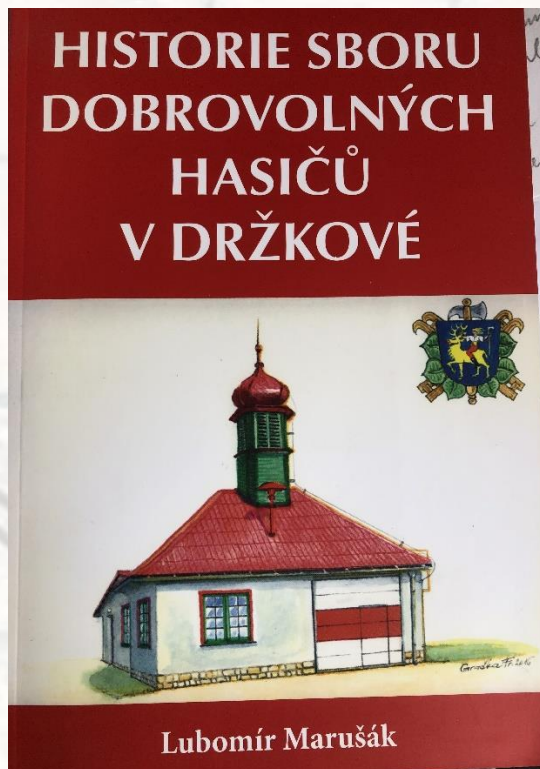
Václav ZATLOUKAL – Osnova zápisu do kroniky SDH

Kolektiv autorů – Almanach pro hasičské historiky a kronikáře – je možné se doptat Davida Štěpána z SDH Černovice, případně na setkání v Černovicích

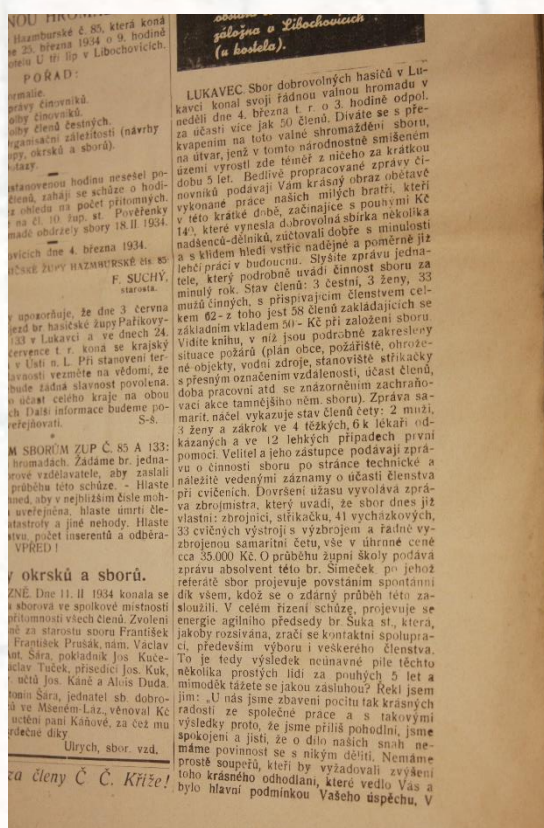
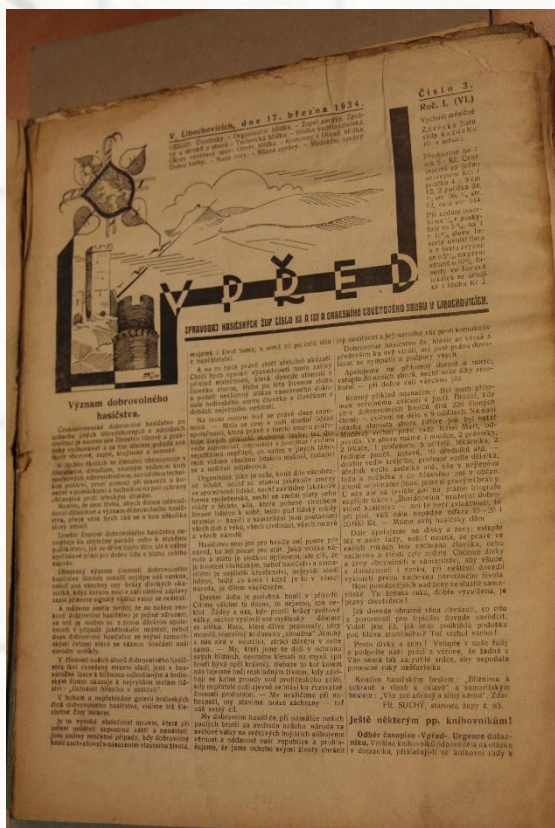
Další informace můžete nalézt na webových stránkách, např. www.kronikari.info

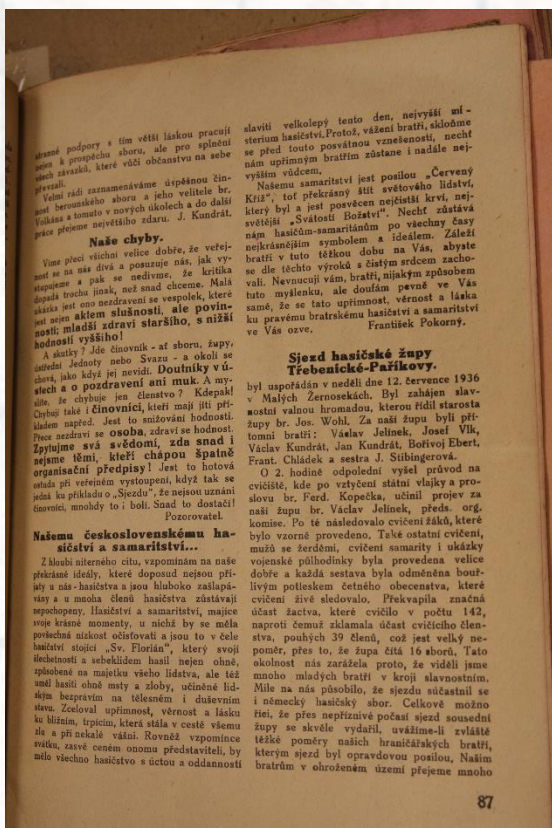
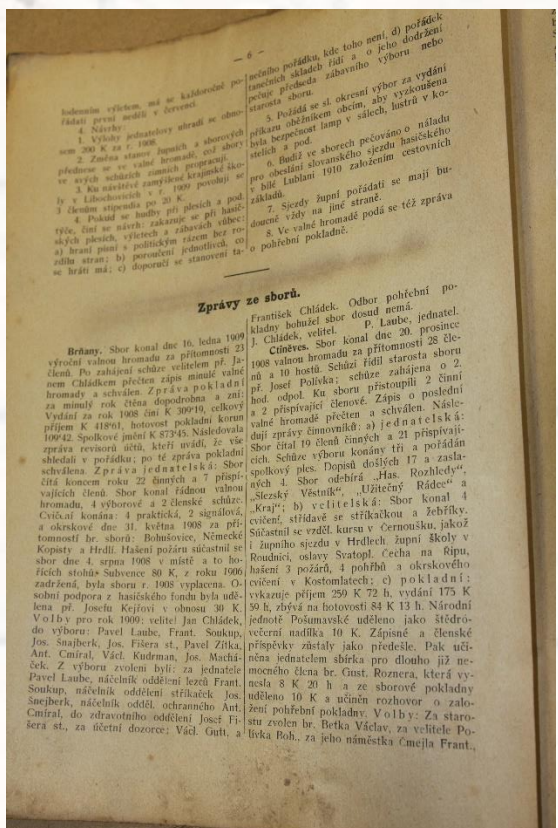
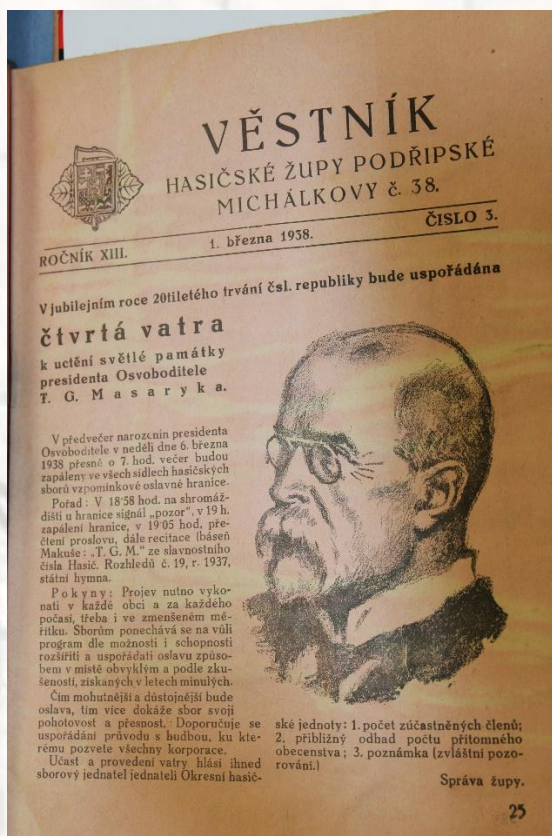
Pro příklad – vydané památníky u příležitosti výročí sborů

Pro příklad – publikace vydané relativně „nedávno“

Župní věstník Vpřed – župa Hazmburská a Třeбенická, titulní strana a ukázka obsahu

Župní věstník župy Podřipské, titulní strany a ukázky obsahu

Jak postupujeme v našem SDH

Ve sboru vedeme ručně psanou kroniku. Nechali jsme si svázat listy, na deskách máme název sboru a rok jeho založení. Používáme plnicí pero Parker a archivní/dokumentární inkoust.

Ke kronice si vedeme doplňkové desky, do kterých ukládáme výstřižky z novin o činnosti sboru, fotografie, záznamy z valných hromad a seznam členů a jejich ocenění.

Vzhledem k tomu, že jsme o hodně záznamů přišli při povodních v roce 2002, začal jsem psát kroniku od roku 1996. Starší záznamy a historii připravuji v elektronické podobě. Důvodem je doplňování a dohledávání dat nekontinuálně (na přeskáčku, jak na co narazím a doplním). Později, po dokončení historie mezi lety 1937 – 1996, počítám s tiskem a svázáním. Pokud budou prostředky, vydáme knihu o historii sboru.

Poznámka : *Kronikou nelze označit zpětně pořízené záznamy. Jedná se o publikaci, dokumentaci historie.*

Jak jde rok – jednotlivé měsíce a aktivity spojené s kronikou a historií

Leden

- kompletace podkladů z předchozího roku;
- výběr fotografií, podklady z valné hromady, seznam členů;
- připravím si první draft zápisu do kroniky;
- připravím desky pro sběr podkladů na aktuální rok;
- první záznam o činnosti sboru (valná hromada).

Únor

- Kontrola zápisu do kroniky a čtení jedním z členů výboru sboru;
- Odsouhlasení a finální zápis do kroniky;
- Shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- Příprava a zveřejnění článku o činnosti sboru do místních novin (Lovosický dnešek), případně Hasičských novin – podle aktivit v uplynulém roce;
- Informace v Lovosickém hasiči.

Březen

- příprava podkladů pro zápis do kroniky města a jejich odeslání/předání kronikářce;
- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- informace ze setkání starostů a OSH.

Duben

- Plán práce na daný rok – doplnění po setkání starostů a OSH;
- Plánované oslavy výročí sborů v okrese, soutěže, výstavy (např. Hasičská pouť na Svatý Hostýn, Hasičské slavnosti v Litoměřicích);
- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- informace ze setkání starostů a OSH.

Květen

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- pro příklad – okresní kola soutěží v Lovosicích – Plamen, dorost. Vyhodnocení soutěže Mladý kronikář. Oslavy sv. Floriána. Setkání Zasloužilých hasičů a 65plus pořádaných OSH.

Červen

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- pro příklad – účast na soutěžích, výstavách, návštěvy muzeí, oslavách výročí sborů. Kontrola ocenění ve sboru a návrhy na vyznamenání. Důležité je hlavně před výročním sboru.
- Připomenutí výročí založení německého hasičského sboru v Lovosicích v roce 1872.

Červenec

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- pro příklad – účast na soutěžích, výstavách, návštěvy muzeí, oslavách výročí sborů.
- Připomenutí výročí založení českého dobrovolného hasičského sboru v Lovosicích v roce 1937.

Srpen

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- pro příklad – účast na soutěžích, výstavách, návštěvy muzeí, oslavách výročí sborů.
- Příprava článku a zveřejnění v místních novinách (Lovosický dnešek), případně Hasičských novinách – podle aktivit;
- Informace v Lovosickém hasiči.

Září

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- pro příklad – účast na soutěžích, výstavách, návštěvy muzeí, oslavách výročí sborů.
- Příprava a finalizace hasičského kalendáře;
- Příprava podkladů pro vyhlášení dalšího ročníku Mladého kronikáře;
- Vyhodnocení soutěže Floriánův objektiv.

Říjen

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- pro příklad – účast na soutěžích, výstavách, návštěvy muzeí, oslavách výročí sborů, uzavření soutěžní sezony, výstav a výročí – může být setkání pod Řípem.
- Příprava a finalizace přednášek k historii. Účast na setkání hasičských historiků, kronikářů a sběratelů v Černovicích (Černovický kohout);
- Příprava podkladů pro vyhlášení dalšího ročníku Floriánova objektivu.

Listopad

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- informace ze setkání starostů a OSH;
- vyhlášení soutěže Mladý kronikář a Floriánův objektiv.

Prosinec

- shrnutí – záznam o činnosti sboru za měsíc;
- kompletace podkladů – novinových záznamů, fotografií, dohledání odkazů;
- kontrola vyznamenání ve sboru a návrhy na ocenění – v tomto období hlavně medaile a stužky Za věrnost.

V průběhu celého roku shromažďuji výstřižky, fotografie, historické záznamy. Dohledávám literaturu, setkávám se s pamětníky. Snažím se zúčastnit setkání a akcí pořádaných sbory, ÚOR HiM nebo historiky.

Volný bod k doplnění

V tomto bodu si můžete psát, doplňovat postřehy a případně si ulevit na adresu autora. I když si vaše poznámky nepřečtu, může vám pomoci v utřídění myšlenek. Než vám nechám volný prostor, uvedu ještě některé postřehy.

Při návštěvě oslav výročí ve sborech a na setkáních kronikářů a historiků jsem narazil na některé příklady, které nejsou dobrým ponaučením.

V jednom sboru si kroniku nechala paní, která jako poslední do ní psala zápisy. Protože byla poslední, tak tvrdí, že je její a sboru jí nedá. Vybraní do ní mohou nahlédnout, ale jen krátce. Ke studiu nebo okopírování jí nepůjčí.

Jiný sbor o kroniku přišel, když jejich kronikář zemřel a pozůstalí všechny poznámky včetně kroniky a fotografií vyhodili do sběru.

Další sbor ukončil svou činnost a jeden z bývalých členů dal písemnosti s kronikou na elektronickou burzu.

Jinde polovina členů ukončila svou činnost a sebrala zbývajícím členům, kteří pokračovali v činnosti, veškeré historické záznamy.

A podobných případů může být více. Uvádím jen nejkřiklavější, se kterými se možná setkáte.

DŮLEŽITÉ UPOZORNĚNÍ !!!
KRONIKA JE MAJETKEM SBORU,
NE KRONIKÁŘE !

Ocenění kronikáře

Práce kronikáře může být rovněž oceněna vyznamenáním, které sbor nebo OSH navrhne. Jedná se o medaile :

- Pro nejlepší kronikáře;
- Za práci pro hasičskou historii;
- Za péči o hasičskou historii;
- Za péči o hasičskou historii II. stupně;
- Řád za péči o hasičskou historii;

Uvedené medaile a řád si můžete objednat na stránkách Bohuslava Cermana. Tyto medaile jsou uznávány i SH ČMS. <http://www.cermanbohuslav.cz/>

Práce kronikáře je náročná a pokud má být kronika vedena na dobré úrovni, musí jí věnovat čas, píli a úsilí. Sbor by měl jeho práci ocenit, stejně jako u ostatních.

... a slovo na závěr

V okrese máme nyní 66 sborů dobrovolných hasičů. Je to podstatně méně, než před 35 lety. V té době bylo v okrese 184 sborů. Dnes o těchto sborech nemáme žádné podklady, pamětníků ve sborech dále ubývá a za několik let si na tyto sbory nikdo nevzpomene. Nyní, kdy se sbory stále více zaměřují na požární sport a staré hasičiny ubývá, by si měli členové sborů uvědomit, že bez znalosti své historie a záznamů nebudou mít za několik let přehled o tom, co sbor vlastně dělal. Budou mít plnou polici pohárů, medailí, ale i za tím je další práce, která si zaslouží zaznamenat.

Později vám tyto podklady pomohou při oslavách výročí, vzpomenete si na své členy a můžete je za jejich práci ocenit. O vašem sboru bude záznam a může se k historii zase někdo vrátit a poučit se z ní.

Připomenu jedno japonské slovo – kaizen. Slovo znamená zlepšení nebo také změna k lepšímu. Odkazuje na filozofii či postupy při zlepšování procesů ve výrobě a to zejména ve strojírenství a řízení podniků. Lze jej však využít kdekoliv. Podstata Kaizen jednoduše znamená neustálé zlepšování. Ani vy nebudete po čase s prvními výsledky spokojeni. A to je dobře. Zjistíte, že věci můžete dělat jinak, lépe. Tato publikace vám pomůže s prvními krůčky, ale cesta, kterou půjdete, je vaše a je jen na vás, jak na ní obстоjíte.

Poděkování

Za konzultaci k textu Ing. Lubomíru Marušákovi, veliteli IX. okrsku OSH Zlín a kronikář SDH Držková.

Za kontrolu a pomoc se zpracováním Ing. Renátě Molové, člence SDH Lovosice.

Za trpělivost a pomoc při dohledávání podkladů a odkazů na publikace a weby a další dobré rady Petře Myslínové Cejpkové ze 7. okrsku OSH Praha – západ a Mgr. Ivetě Krpálkové, archivářce CHH Příbyslav.

Za finanční podporu na vydání této publikace Okresnímu sdružení hasičů v Litoměřicích, první náměstkyni OSH a starostce SDH Tereziín Bc. Jiřině Fialové a starostovi OSH Ivo Šachovi.

Bez nich by tato publikace nevznikla.

Zdroje

HEJDUK, Pavel, osobní archiv

Internetové stránky www.dh.cz

Internetové stránky www.dejepis.com, autor Václav Němec

Internetové stránky www.kronikari.info, autor Tomáš Hromádka

Hasičský věstník župy Podřipské, župy Třebenické a župy Hazmburské

Publikace byla vydána v listopadu 2025

Celkový náklad 100 kusů

Kontakt : sdh.lovosice@gmail.com

+420 604 246 454

Mgr. Pavel Hejduk

Sazba a výroba: APOLLO PRINT s.r.o., provozovna Lovosice